

Acest proiect este finanțat de
Uniunea Europeană

Primăria municipiului
Edineț

Primăria municipiului
Alba Iulia

PLANUL URBANISTIC GENERAL AL MUNICIPIULUI EDINEȚ

STUDIU DE FUNDAMENTARE VOLUMUL 9: COOPERARE TERITORIALĂ

EDINEȚ 2021

Elaborat în cadrul proiectului „Edineț - oraș cu perspectivă de viitor”, finanțat de Comisia Europeană prin programul Autorități Locale: Parteneriate pentru orașe durabile 2020 , implementat de Primăria municipiului Edineț în parteneriat cu primăria municipiului Alba Iulia, România și Smart City Council, SUA.

Autor: Ghenadie Ivașenco

Elaborat de Consorțiuul SC Avensa Consulting SRL, România și SRL EUROPOLIS - Internațional, Moldova

AVENSA

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene

CUPRINS:

I.	Context național.....	4
II.	Context regional.....	6
III.	Context raional.....	8

I. Context național

Mun. Edineț este al 11-lea oraș după mărime din Republica Moldova.

Totodată, mun. Edineț este desemnat în calitate de **unul din șase orașe - poli de creștere**, în conformitate cu Programul național de dezvoltare a orașelor – poli de creștere¹, alături de municipiile Soroca, Orhei, Ungheni, Comrat și Cahul. În corespundere cu acest program, mun. Edineț urmează să se dezvolte în calitate de centru economic a micro-regiunii de nord a Republicii Moldova, polarizând dezvoltarea a 4 raioane administrative: Edineț, Dondușeni, Ocnița și Briceni.

Analiza aferentă Programului național de dezvoltare a orașelor poli de creștere, relevă că, **în prezent, mun. Edineț înregistrează cele mai modeste performanțe de dezvoltare socio-economică dintre toate orașele poli de creștere.**

Tabelul 1: Dezvoltarea mun. Edineț în comparație cu alte orașe regionale – poli de creștere

#	Indicatori	Cahul	Edineț	Orhei	Soroca	Ungheni	Comrat
1	Salariul mediu, MDL	6,975	5,139	6,923	4,500	6,096	5,500
2	Numărul de agenți economici activi (care prezintă rapoarte)*	573	436	682	455	737	502
3	Numărul deținătorilor de patente, persoane	436	680	471	827	584	980
4	Numărul de locuri de muncă (cu excepția celor cu finanțare din buget), mii persoane	8,9	4,3	10	6,8	8,5	6,8
5	Raportul dintre numărul locurilor de muncă create de sectorul privat și numărul total al populației prezente în vârstă aptă de muncă	33.8%	35.9%	50.5%	28.6%	36.9%	44.4%

Sursa: Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova (în baza datelor BNS pentru începutul anului 2020)

Performanța economică scăzută a mun. Edineț se reflectă și prin indicatorul de capacitate fiscală a bugetelor locale. Astfel, după acest indicator, mun. Edineț ocupă penultimul loc dintre toate orașele – poli de creștere, depășind doar mun. Soroca.

Tabelul 2: Capacitatea fiscală a mun. Edineț în comparație

#	Indicatori	Cahul	Edineț	Orhei	Soroca	Ungheni	Comrat
1	Capacitatea fiscală pe locuitor, MDL	1 625	1 390	2 511	1 057	1 640	1 948
2	% față de mun. Chișinău	44%	37%	67%	28%	43%	52%

Sursa: Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova (în baza datelor BNS pentru începutul anului 2020)

În același timp, după nivelul de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare, mun. Edineț la fel înregistrează printre cele mai modeste performanțe. Mai mulți indicatori, **mun. Edineț înregistrează carențe serioase inclusiv în ceea ce privește corespunderii criteriilor minime înaintate față de orașele cu statut de municipiu**, în conformitate cu prevederile Legii nr. 764 din 27.12.2001.

¹ Aprobata prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 916/2020 din 16 decembrie 2020

Tabelul 3: Comparația nivelului de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare a mun. Edineț cu cerințele normative minime față de orașe cu statut de municipiu:

#	Criterii minime față de orașele cu statut de municipiu	Cahul	Edineț	Orhei	Soroca	Ungheni	Comrat
1	Minim 80% acoperire cu servicii centralizate de alimentare cu apă	98%	82%	98%	89%	82%	93%
2	Corespunderea calității apei din apeduct cerințelor normative în vigoare față de apa potabilă	Da	Nu	Da	Da	Da	Nu
3	Minim 70% acoperire cu servicii centralizate de canalizare	Da	Nu	Da	Nu	Nu	Nu
		78%	45%	72%	52%	54%	38%
	Minim 70% acoperire cu servicii de evacuare centralizată a deșeurilor	85%	80%	98%	85%	75%	90%
5	Minim 60% acoperire cu servicii de iluminare stradală	60%	50%	99%	58%	70%	71%
		Da	Nu	Da	Nu	Da	Da
6	Stație de Epurare a apelor uzate (SEAU) funcțională în 3 trepte	în implementare	Nu	Da	Nu	Nu	Nu
8	Poligon autorizat de deșeuri solide	Da	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu
9	Minim 60% din drumuri locale cu acoperire rigidă de calitate bună	32% inclusiv 70% în stare nesatisfăcătoare	61% inclusiv 77% în stare nesatisfăcătoare	60% inclusiv 30% în stare nesatisfăcătoare	58% inclusiv 65% în stare nesatisfăcătoare	31% inclusiv 70% în stare nesatisfăcătoare	44% inclusiv 70% în stare nesatisfăcătoare

Sursa: Programul Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova (în baza datelor BNS pentru începutul anului 2020)

Conform estimărilor Programului național de dezvoltare a orașelor – poli de creștere, mun. Edineț are nevoie de investiții capitale în valoare de cel puțin 575 mln MDL (cca €23 mln), doar pentru a depăși restanțele de dezvoltare a infrastructurii, pentru a corespunde cerințelor minime înaintate de legislația în vigoare din Republica în ceea ce privește corespunderea unui oraș statutului de municipiu.

Principalele restanțe pentru a fi depășite se referă la următoarele:

	Domeniu	Diagnostic	Țintă minimă de dezvoltare
1	Existența de transport public urban de pasageri de calitate	În mun. Edineț nu există transport public	Crearea unui serviciu public de transport urban cu minim 6 unități de transport
2	Minim 60% din drumuri asfaltate de calitate bună	61% din drumuri locale sunt asfaltate, dar inclusiv 77% din acestea sunt de calitate nesatisfăcătoare	Reconstrucția capitală a min 36 km de drumuri și străzi municipale
3	Platformă industrială pregătită pentru investitori	Parcul Industrial Edineț se confruntă cu un deficit de infrastructură tehnico edilitară și posedă un potențial modest de extindere teritorială.	Extinderea capacităților de aprovizionare cu energie electrică și construcția infrastructurii interne (drumuri de acces, iluminat). Identificarea de noi terenuri pentru extinderea platformelor investiționale.
4	Existența unui complex sportiv multifuncțional	Nu există	Construcția unui centru sportiv multifuncțional

	Domeniu	Diagnostic	Țintă minimă de dezvoltare
	(inclusiv cu bazin) cu acoperire necesități regionale		
	Calitatea apei livrate în sistemele centralizate corespunde cerințelor normative privind apa potabilă	Apă livrată în sistemul centralizat nu corespunde cerințelor normative minime	Construcția unei noi stații de tratare a apei

II. Context regional

Mun. Edineț este amplasat în Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova, fiind al treilea oraș după mărime (după mun. Bălți și mun. Soroca).

Cu toate că tradițional Regiunea de Dezvoltare Nord se considera ca cea mai dezvoltată regiune după mun. Chișinău, evaluările recente confirmă o evoluție negativă în timp și o performanță sub media națională față de majoritatea indicatorilor de dezvoltare.

Tabelul 4: Dinamica evoluției Regiunii de Dezvoltare Nord în comparație

	Indicatori	Media Δ pe RM (fără Chișinău)	Δ peste media națională		Δ sub media națională	
			UTA Găgăuzia	Centru	Nord	Sud
1	Populație prezentă	-4.6%	-3.9%	-3.8%	-5.1%	-5.6%
2	Număr de agenți economici	+33.3%	+35%	+40%	+28%	+30%
3	Cifra de afaceri a agenților economici (în prețuri curente)	+138.8%	+170%	+193%	+100%	+92%
4	Număr de salariați	+19.3%	+27%	+27%	+13%	+10%
5	Volumul comerțului cu amănuntul (în prețuri curente)	+39.5%	+53%	+82%	+4%	+19%
6	Investiții în capital fix (în prețuri curente)	+185.3%	+277%	+216%	+102%	+146%
7	Volumul producției industriale (livrate, în prețuri curente)	+47.0%	+51%	+64%	+36%	+37%

Sursa: analiza socio-economică aferentă Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova (2021-2027)

Este cazul de menționat că la nivel agregat, PRB/locuitor în RD Nord încă continuă să fie cu cca. 15-20% mai mare în comparație cu celelalte regiuni, ceea ce este determinat de inerția exploatarei factorilor tradiționali care au influențat de-a lungul timpului avantajele competitive superioare ale raioanelor din nord:

- ☑ Productivitatea relativ mai înaltă a agriculturii, datorată specializării economice și condițiilor climaterice mai favorabile.
- ☑ Spiritul antreprenorial relativ mai avansat al populației din raioanele de nord, caracterizat inclusiv prin rate mai înalte de activitate și ocupare. De asemenea, tradițional RD Nord se caracterizează prin o pondere mai înaltă a populației ocupate în sectorul neformal al economiei (41% în 2019 față de 29% în RD Sud și 14% în RD Centru), ceea ce a avut un impact extrem de favorabil în special în perioada inițială a tranziției.
- ☑ RD Nord este cea mai urbanizată regiune (cca 36%, în comparație cu 20% - RD Centru și 26% - RD Sud. Totodată, în RD Nord este localizat cel de-al doilea după mărime centru urban din țară - mun. Bălți (care are un impact determinant asupra indicatorilor economici agregați de dezvoltare a regiunii).

- ☑ Moștenirea din perioada sovietică a unui sector agro-industrial relativ mai performant în comparație cu celelalte regiuni.

Totuși, analiza evoluției indicatorilor socio-economici primari arată că **prosperitatea tradițională a raioanelor de Nord este în continuă erodare, fiind puternic influențată atât de factorul demografic (regiunea îmbătrânește cel mai repede dintre toate regiunile), cât și de factorul geografic (regiunea este cea mai îndepărtată de mun. Chișinău):**

- ☑ După ritmul de creștere al numărului de salariați pe parcursul ultimilor 10 ani, RD Nord a înregistrat progrese dublu inferioare comparativ cu RD Centru și UTA Găgăuzia (+13% față de +27%).
- ☑ Ponderea RD Nord în volumul total al producției industriale din țară s-a redus de la 26% în 2008 la 22% în 2019.
- ☑ Ponderea regiunii în volumul total al investițiilor capitale pe țară s-a redus de la 11% în 2007 la 9% în 2015 și 8% în 2019.
- ☑ Este unica regiune de dezvoltare din țară, unde pe parcursul ultimilor 10 ani, salariul mediu raportat la media națională s-a diminuat: 82% în 2018 față de 85% în 2015 și 84% în 2011. Spre comparație, în aceeași perioadă salariul mediu în RD Centru și RD Sud au rămas stabile față de media națională (82% și 77%), iar în UTA Găgăuzia s-a înregistrat chiar o creștere cu un punct procentual (de la 76% la 77%).
- ☑ Dacă în anul 2005 RD Nord ocupa primul loc în țară în ceea ce privește volumul investițiilor în locuințe pe cap de locuitor (9,1 mii MDL în comparație cu 6,9 mii în RD Sud, 6,7 mii în UTAG și 3,9 mii în RD Centru), atunci în anul 2019 aceasta deja se clasează pe ultimul loc (13,6 mii MDL, în comparație cu 66,9 mii în RD Centru, 18,6 mii în RD Sud, și 17,7 mii în RD SUD), rămânerea în urmă accentuându-se de la an la an.

În același timp se remarcă o puternică rămânere în urmă a RD Nord după ritmurile de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare.

Tabelul 5: Dinamica comparativă a acoperirii cu servicii de apă-canalizare în Regiunea de Dezvoltare Nord

Regiuni de dezvoltare	Serviciu centralizat de aprovizionare cu apă			Serviciu centralizat de canalizare		
	2015	Evoluția (Δ în puncte procentuale)	2019	2015	Evoluția (Δ în puncte procentuale)	2019
Nord	39.1%	[+ 6%]	45.1%	21.9%	[+1.3%]	23.2%
Centru	48.7%	[+ 17%]	65.3%	12.6%	[+4.8%]	17.4%
Sud	72.9%	[+ 12%]	84.8%	12.5%	[+3.1%]	15.6%
UTA Găgăuzia	66%	[+ 15%]	81%	15%	[+3%]	18%

Sursa: analiza socio-economică aferentă Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Republicii Moldova (2021-2027)

Astfel, în perioada ultimilor 5 ani, RD Nord a avut cea mai modestă dinamică de creștere a acoperirii cu servicii de apă și canalizare. Mai mult, după nivelul de acoperire cu apeduct, decalajul RD Nord față de celelalte regiuni s-a amplificat: 45,1% în anul 2019 în comparație cu 85% în RD Sud, 81% în UTA Găgăuzia și 65,3% în RD Centru.

III. Context raional

În anul 2013 a fost aprobat Planul Regional de Amenajare a Teritoriului raionului Edineț pentru o perioadă de 20 de ani (2013 – 2023), prevederile căruia necesitănd a fi luate în considerare la elaborarea Planului Urbanistic General al mun. Edineț.

Mun. Edineț este centrul administrativ al raionului Edineț, care este unul dintre cele 32 de unități administrativ-teritoriale de nivelul doi din Republica Moldova, amplasat pe suprafață de 932.91 km².

Populația raionului este de aproximativ 70 mii locuitori, ceea ce constituie cca 2,2% din totalul populației Republicii Moldova. Circa 26% din totalul populației raionului locuiește în municipiul Edineț.

Rata de urbanizare a raionului este de circa 33%.

Raionul Edineț include 49 localități, organizate în 32 primării: 2 urbane (Edineț și Cupcini) și 30 rurale. Totodată, doar 6 APL din raion au o populație de peste 2,500 locuitori, inclusiv 17 APL – sub 1,500 locuitori. Din acest punct de vedere, raionul Edineț se prezintă ca unul din cele mai fragmentate din punct de vedere administrativ-teritorial raioane din Republica Moldova. Această fragmentare creează impedimente serioase pentru dezvoltarea infrastructurii edilitare locale și organizarea serviciilor publice. Respectiv, în perspectivă, se prognozează continuarea consolidării rolului mun. Edineț ca centru social și de servicii pentru populația întregului raion.

După indicatorii de dezvoltare soci-economică, raionul Edineț se poziționează ca un raion mediu în comparație cu celelalte raioane ale țării. **Majoritatea indicatorilor de dezvoltare a raionului Edineț (raportați per locuitor) sunt sub media națională, dar peste media pe Regiunea de Dezvoltare Nord.**

Tabelul 6: Indicatorii de dezvoltare a raionului Edineț în context național și regional

Indicator	Ponderea		Indicator per capita	
	în Republica Moldova	în Regiunea de Dezvoltare Nord	Raportat la media pe Republica Moldova	Raportat la media pe Regiunea de Dezvoltare Nord
Populație	2.2%	8%		
Volumul producției industriale	1.8%	8%	65%	149.3%
Cifra de afaceri	1.4%	12%	52%	85.7%
Număr de salariați	1.2%	7%	82%	235.9%
Volumul lucrărilor de construcție montaj	1.8%	19%	49%	147.1%
Volumul comerțului cu amănuntul	1.1%	12%	75%	91.5%
Salariul mediu	74.9%	92%	42%	103.9%
Total investiții capitale	0.9%	8%	13%	66.0%
Investiții capitale din bugetul de stat	0.3%	5%	92%	97.7%
Investiții capitale din bugetele APL	2.1%	8%	80%	98.8%
Infrațțiuni înregistrate	1.8%	8%	79%	99.5%

Una dintre problemele majore de dezvoltare a raionului Edineț constituie îmbătrânirea populației. Ponderea populației în vârstă de pensionare (ca 1/3) este printre cele mai mari din țară, iar ponderea populației în vârstă de 7-16 ani – de 10%, ceea ce este printre cele mai joase din țară.

La o distanță de 8 km de mun. Edineț se află orașul Cupcini, care deși are o populație de peste două ori mai mică, concentrează un potențial industrial mai mare, datorită amplasării unor mari întreprinderi industriale (inclusiv o fabrică de zahăr și o fabrică de conserve).

Dezvoltarea agriculturii raionului posedă anumite caracteristici specifice și anumite specializări pronunțate, deținând ponderi însemnate în totalul producției naționale, inclusiv:

- Sfeclă de zahăr (peste 10% din toată producția națională)
- Mere (peste 10% din producția națională)
- Mazăre verde (peste 20% din producția națională)
- Gogoșari (cca 40% din producția națională)
- Vinete (cca 40% din producția națională)
- Castraveți (cca 17% din producția națională)
- Fasole (cca 10% din producția națională)
- Coacăză (cca 12% din producția națională)
- Soia (cca 13% din producția națională)